RAQAMLI MUHITDA BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING METODIK KOMPETENTLIGINI OSHIRISH

Chirchiq davlat pedagogika universiteti 2-kurs magistranti

Narenova Munira Farxodovna

Annotatsiya: *Mazkur ilmiy maqolada zamonaviy raqamli ta’lim muhiti sharoitida bo‘lajak o‘qituvchilarning metodik kompetentligini oshirish masalalari, raqamli didaktika tamoyillari hamda elektron ta’lim resurslaridan foydalanish ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari atroflicha tahlil qilinadi. Bo‘lajak o‘qituvchilarni raqamli ta’lim texnologiyalaridan va LMS platformalaridan unumli foydalanishga o‘rgatish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

Kalit so‘zlar: *raqamli muhit, metodik kompetentlik, bo‘lajak o‘qituvchi, raqamli pedagogika, LMS platformalari, elektron ta’lim resurslari, interfaol metodlar, raqamli didaktika.*

1. KIRISH

Zamonaviy jamiyatning jadal axborotlashuvi va ta’lim tizimidagi raqamli transformatsiya jarayonlari oliy pedagogik ta’lim muassasalari oldiga bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlash sifatini tubdan oshirish vazifasini qo‘ymoqda. Bugungi kunda an’anaviy ta’lim modellari va dars berish usullari o‘rnini raqamli ta’lim platformalari, multimediali resurslar, sun’iy intellekt vositalari hamda masofaviy ta’lim texnologiyalari egallab bormoqda. Shu nuqtai nazardan, bo‘lajak pedagog kadrlarining raqamli muhitda samarali faoliyat yuritishini ta’minlash va ularning metodik kompetentligini zamonaviy talablar asosida shakllantirish dolzarb pedagogik muammolardan biridir.

Raqamli muhitda metodik kompetentlik – bu bo‘lajak o‘qituvchining raqamli ta’lim vositalari, dasturiy ta’minotlar va internet resurslarini ta’lim-tarbiya jarayoniga oqilona integratsiya qilish, elektron o‘quv-metodik majmualar yaratish hamda masofaviy ta’limni didaktik jihatdan to‘g‘ri boshqarish bo‘yicha nazariy

bilim va amaliy ko‘nikmalar majmuidir. Mazkur kompetentlik turi o‘qituvchining faqatgina texnik savodxonligini emas, balki axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalangan holda dars samaradorligini va o‘quvchilar motivatsiyasini oshirish qobiliyatini ham ifodalaydi.

2. RAQAMLI MUHITDA METODIK KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK ASOSLARI

Oliy pedagogik ta’lim tizimida talabalarning raqamli muhitdagi metodik kompetentligini rivojlantirish bir qator tizimli va pedagogik shart-sharoitlar bilan bevosita bog‘liqdir. Dastavval, raqamli pedagogika tamoyillariga tayanuvchi o‘quv jarayonida talaba bilimlarni passiv qabul qiluvchi emas, balki raqamli resurslar yordamida izlanuvchi va ijodiy yechimlar topuvchi faol subyektga aylanadi.

Raqamli muhitda bo‘lajak o‘qituvchining metodik kompetentligi quyidagi asosiy strukturaviy komponentlardan tashkil topadi:

1. Kognitiv komponent: Raqamli didaktika, axborot texnologiyalarining ta’limiy imkoniyatlari, elektron ta’lim resurslarini yaratish qoidalari va mediasavodxonlik bo‘yicha nazariy bilimlarga egalik;

2. Amaliy-metodik komponent: Dars jarayonida interfaol ta’lim dasturlari, LMS platformalari (Moodle, Google Classroom), virtual laboratoriyalar va onlayn baholash vositalaridan unumli foydalana olish ko‘nikmasi;

3. Refleksiv-baholovchi komponent: O‘zining raqamli pedagogik faoliyatini, dars materiallarining ko‘rgazmaliligi va metodik samaradorligini xolisona tahlil qilish hamda o‘z-o‘zini rivojlantirish trayektoriyasini belgilash.

Raqamli vosita / Muhit	Didaktik va metodik vazifasi	Rivojlantiriladigan kasbiy kompetensiya
1. LMS platformalari (Moodle, Google Classroom)	Masofaviy ta’limni boshqarish, elektron kurslar va topshiriqlarni joylashtirish.	Raqamli boshqaruv va masofaviy o‘qitish metodikasi kompetensiyasi.

2. Interfaol onlayn konstruktorlar (Canva, Padlet)	Dars uchun ko‘rgazmali infografikalar va interfaol doskalar yaratish.	Metodik kreativlik va multimedia savodxonligi kompetensiyasi.
3. Raqamli baholash va test vositalari (Kahoot, Quizizz)	O‘quvchilar bilimini tezkor, o‘yin shaklida diagnostika qilish va tahlil qilish.	Diagnostik-tahliliy va raqamli baholash kompetensiyasi.

Bo‘lajak o‘qituvchida raqamli-metodik kompetentlikni rivojlantirish jarayonida talaba-pedagoglarning raqamli ko‘nikmalarini shakllantirish bilan birga ularda axborot xavfsizligi va pedagogik etika tamoyillarini qaror toptirish ham muhim o‘rin tutadi. Internet tarmog‘idagi axborotlar oqimining ko‘pligi bo‘lajak o‘qituvchidan eng to‘g‘ri, ishonchli va ilmiy asoslangan manbalarni tanlab olish hamda ularni o‘quvchilar yoshiga moslashtirgan holda didaktik jihatdan qayta ishlash qobiliyatini talab qiladi.

3. XULOSA VA TAVSIYALAR

Xulosa qilib aytganda, raqamli muhitda bo‘lajak o‘qituvchilarning metodik kompetentligini oshirish zamonaviy oliy pedagogik ta’lim sifatini kafolatlovchi va uni xalqaro standartlarga moslashtiruvchi hal qiluvchi omillardan biridir. Raqamli ta’lim texnologiyalari o‘qituvchining an’anaviy o‘rnini bosmaydi, aksincha uning metodik imkoniyatlarini kengaytirib, dars jarayonini yanada samarali, qiziqarli va individuallashtirilgan shaklda tashkil etishga xizmat qiladi.

Oliy pedagogik ta’lim muassasalarida bo‘lajak o‘qituvchilarning raqamli-metodik kompetentligini yanada yuksaltirish uchun quyidagi amaliy tavsiyalar ilgari suriladi:

1. O‘quv dasturlarini raqamlashtirish: Oliy ta’lim muassasalarining pedagogik yo‘nalishlaridagi o‘quv rejalariga 'Raqamli pedagogika va ta’lim texnologiyalari' modulini chuqurlashtirilgan amaliy mashg‘ulotlar shaklida joriy etish;

2. Amaliy simulyatsiya mashg‘ulotlari: Talabalarning amaliyot va seminar darslarida zamonaviy interfaol doskalar, raqamli platformalar hamda onlayn baholash dasturlaridan foydalanish bo‘yicha simulyatsion treninglar tashkil etish;

3. Elektron portfolioni yo‘lga qo‘yish: Bo‘lajak pedagoglarning talabalik davridanoq shaxsiy elektron portfoliolarini va mualliflik raqamli resurslar bazasini shakllantirish amaliyotini keng joriy etish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Muslimov N.A. Kasb ta’limi o‘qituvchilarini kasbiy shakllantirish bo‘yicha amaliy mashg‘ulotlar. – T.: TDPU, 2012. – 128 b.

2. Ishmuhamedov R.J., Yuldashev M. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. – T.: Nihol, 2016. – 279 b.

3. Polat E.S. Novyye pedagogicheskiye i informatsionnyye texnologii v sisteme obrazovaniya. – M.: Akademiya, 2008. – 272 s.

4. Klarin M.V. Innovatsii v obuchenii: metafory va modeli. – M.: Nauka, 1997. – 223 s.

5. Tolipov O‘.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – T.: Fan, 2006. – 260 b.

6. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – T.: TDPU, 2006. – 160 b.